

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Disputationes|| ROBERTI BELLAR-||MINI E SOCIETATE
IESV,|| DE CONTROVERSIIS CHRISTIANAE|| FIDEI,
ADVERSVS HVIVS TEM-||poris Hæreticos,||**

Tribus Tomis comprehensæ.||

DE ECCLESIA|| TRIVMPHANTE,|| TRIBVS LIBRIS|| EXPLICATA.||

Bellarmino, Roberto Francesco Romolo <Heiliger>

Ingolstadii, [1599]

VD16 B 1607

XI. De Dominica die.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-53909](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-53909)

opera seruilia; nam peccata in nullo casu permittuntur: opera autem seruilia etiam in festo sæpe permittuntur. Non tamen omnia peccata prohibentur hoc præcepto speciali de Sabbatho, quia non erat necesse; nam iam antea prohibita erant. Opera autem seruilia prohibentur hac speciali lege, quia antea prohibita non erant.

CAPVT XI.

De Dominica die.

E Dominica die tria dicenda sunt. Primò, de eius antiquitate. Secundò, de ratione institutionis. Tertiò, de ritibus antiquis in die Dominica seruatis.

Quantum ad PRIMVM, sine dubio festum Dominicæ est antiquissimum omnium Christianorum festum; nam Ecclesia Christiana propriè cœpit in die Pentecostes. Tunc enim impletis omnibus mysteriis redemptionis, promulgatū fuit publicè Euangelium. Post hunc autem diem cœperunt omitti festa Iudæorum, & eis substitui festa Christiana; primus autem dies festus occurrens sine dubio fuit Dominicus; nam festum Natalis Domini, & Paschæ, quæ etiam antiquissima sunt, non nisi post aliquot menses occurrerunt. Attestantur autem huic antiquitati primò Scripturæ; nam Act. 20. dicitur, *Una Sabbathi cum conuenissemus ad frangendum panem,* & 1. Corinth. 16. *per unam Sabbathi unusquisq; apud se reponat, &c.*

Magdeburgenses Cent. 1. lib. 2. cap. 6. col. 503. & Calvinus in cathena Augustini Marlorati dicunt, hæc loca intelligi de die Sabbathi, & eum diem à Paulo seruatū. Quod etiam probant Magdeburgenses ex Act. 13. ubi Paulus die Sabbathi disputat in Synagoga. At falluntur manifestè; nam in primis locum illum Act. 20. Chrysostomus & Beda exponunt de Dominica die: locum autem 1. Corinth. 16. exponunt de die Dominica omnes interpretes Græci & Latini, Chrysostomus, Ambrosius, Theophylactus, &c. nec solùm Catholici, sed etiam Petrus Martyr in eum locum; adde etiam (cui hæretici multum tribuunt) commentarium Erasmi tam Act. 20.

ZZZZZ 5

quam

quàm 1. Cor. 16. Præterea Marci 16. dicitur Christus resurrexisse vna Sabbathorum: at constat resurrexisse die Dominica.

Præterea constat Paulum multis Hebraïsmis abundare: est autem Hebraïsmus frequentissimus dicere vnum pro primo. vt Genes. 1. *Factum est vespere, & mane dies vnus*, id est, primus; nam postea sequitur, *dies secundus, &c.* Deniq; Paulus arguit Colossenses, & Galatas seuerissimè, quòd Sabbathum, & festa Iudæorum seruarent. quomodo ergo credibile est eum seruasse Sabbathum Iudæorum? Quod autem Act. 17. die Sabbathi prædicauit in Synagoga, non id fecit, vt colectet Sabbathum, sed quia non poterat habere alio loco, nec alio tempore Iudæos congregatos.

Habemus præterea Apocal. 1. *Ego Ioannes fui in spiritu in Dominica die*. Quem locum de nostra Dominica die exponunt ferè omnes, vt OEcumenius, Anselmus, Primasius, & alij, & ipsi etiam Magdeburgenses Cent. 1. lib. 2. cap. 6.

Ad hæc, habemus testimonia Patrum antiquissimorum; Clementis can. 65. Apostolorum; Ignatij epistola ad Magnesianos; Iustini Apolog. 2. Tertulliani, de corõna militis, & Apologetici cap. 16. Clementis Alexandrini lib. 7. Strom. Origenis homil. 7. in Exod. Athanasij homil. in illud, omnia mihi tradita sunt à patre meo; Ambrosij epist. 83. Hieronymi in cap. 4. ad Galat. August. lib. contra Adimantum, cap. 16. Gregorij lib. 11. epist. 3. Leonis epist. 81. ad Dioscoru; Hilarij præfatione in Psalm. Quare nullo modo dubitare licet, quòd festum Dominicæ diei sit vetustissimum.

Quantum ad SECUNDVM, ratio institutionis fuit, vt succederet Sabbatho. Nam ius diuinum requirebat, vt vnus dies hebdomadæ dicatur cultui diuino: non autem conueniebat, vt seruaretur Sabbathum. Itaque Sabbathum ab Apostolis in diem Dominicum versum est.

Vt autem intelligatur, quàm rectè id factum sit, notandum est, Sabbathum fuisse festum antiquissimum & præstantissimum apud Iudæos, & idèd solius Sabbathi mentionem factam in Decalogo. Erat autem Sabbathum festum excellentissimum, quia cum omnia festa celebrentur, vel in memoriam beneficij præteriti, vel ad significandum aliquid futurum, Sabbathum in vtroque excellebat. Nam quantum ad præteri-

præteritum, colebatur in memoriam primi, & communissimi beneficij, id est, creationis mundi. Nam, vt scribit Philo in libro de opificio mundi, quemadmodum Reges coli iubēt diem natalem filiorum suorum, ita Deus coli voluit diem natalem operis sui, id est, mundi. quod etiam vtilissimum erat ad errorem Philosophorum excludendum, qui dicturi erant, mundum non habuisse principium. Quantum autem ad futurum, Sabbathum figura erat trium beneficiorum Dei, ad quæ omnia alia reuocantur.

PRIMO, figura erat in sensu allegorico quietis Christi in sepulcro. vt enim Deus Sabbatho quieuit ab opere creationis, ita Christus quieuit Sabbatho ab opere redemptionis, vt Apostolus obseruauit Hebr. 4.

SECUNDO, figura erat in sensu tropologico quietis mentis humanæ ab operibus seruilibus peccatorum. Iudæi enim dum Sabbatho otibantur, significabant venturum esse tempus gratiæ, quo liberati homines per Christū à seruitute peccati, quiete & ocio spiritali fruerentur, vt exponit Augustinus tractat. 30. in Ioannem, & alibi.

TERTIO, figura erat in sensu anagogico quietis sanctarum animarū, quam post mortem in sinu Abrahæ expectabant, vt Augustinus docet, epist. 119. & deducitur ex Apostolo Hebr. 9. Iam verò propter has ipsas causas, quibus Sabbathū fuit olim institutum, decuit, vt post Christi aduentum mutaretur in Dominicam. Nam quantum ad memoriam præteritorum, dies Dominica longè excellit Sabbatho. nam refert nobis memoriam Natalis Christi, & Resurrectionis eiusdē, & Aduentus Spiritus sancti, quo die quodammodo nata est Ecclesia. Nā Christus die Dominica natus est, vt patet, quia illo anno currebat litera Dominicalis B. vt omnes Mathematici docent, & potest ostendi retrocedendo in Cyclo literarū Dominicalium: constat autem, literam B. haberi die XXV. Decembris, quo die Christus natus est. quod autem idem Christus resurrexit die Dominica, ex Euangeliis constat. Quòd denique aduentus Spiritus sancti fuerit die Dominica, patet, quia fuit in die Pentecostes, id est, quinquagesimo die à Paschate, qui necessariò est dies Dominicus. Itaque dies Dominica repræsentat nobis natalem diem Christi, & Ecclesiæ, & Christi

Christi non simplicem, sed duplicem. Et præterea dies Dominica repræsentat etiam memoriam creationis mundi non minus, quàm Sabbathum. Nam die Dominico cæpit mundus fieri, immò eo die sunt factæ omnes partes mundi principales, cælum, terra, Angeli, lux, &c. vnde Iustinus Apolog. & Leo epist. 81. ad Dioscorum, dicunt, diem Dominicam colit tam ob memoriam mundi creationis, quàm ob resurrectionem Christi.

Quantum autem ad futurorum significationem, Sabbathum planè cessare debuit, quia omnia, quæ per Sabbathum significabantur futura, iam sunt completa; nam Christus iam in sepulcro iacuit, & quies animorū in Deo iam agitur. Porò quies spirituum defunctorū in sinu Abraham iam est mutata in gloriam & beatitudinem: & nunc non amplius expectamus simplicem illā quietem, sed quietem gloriosam. gloria autem melius significatur per diem Dominicum, quam per Sabbathum. Et idcirco B. Augustinus epist. 119. dicit, Sabbathum rectè datum Hebræis, qui post mortem ibant ad solam quietem; Christianis autè datam esse diem Dominicam, quia iam reuelata est gloria resurrectionis in Christo; & quod præcessit in capite, etiam corpus totum expectat.

Quantum ad TERTIVM, ritus in Dominica erat quadruplex. PRIMO, conueniebant in Ecclesiam ad lectionem, concionem, sacrificium, communionem, &c. vt ex Iustino patet Apolog. 2. extrema. SECUNDO, vacabant ab operibus secularibus, vt patet ex Hieronymo epistola ad Eustochium de virginitate, & Gregorio lib. II. epist. 3. TERTIO, non ieiunabāt, vt patet ex Tertulliano de corona militis, & aliis, qui passim hoc docent. QUARTO, non flectebant genua, sed stantes precabantur. de quo exstat can. 20. Nicæni Concilij. Idem etiam longè antea Tertullianus docuit libro de corona militis: *Die Dominico, inquit, ieiunare, nefas ducimus, & de geniculis adorare.* Item Hilarius præfatione in Psalmos. Ambrosius sermon. 62. Augustinus epist. 119. cap. 15. & Alexander III. cap. Quoniam, extra de feriis, idem docent. Ex quo intelligimus, nondum esse quingentos annos, ex quo ritus hic cessauit. nam tres priores adhuc in vniuersa Ecclesia obseruantur.